

MATERIAŁ POMOCNICZY W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA INWENTARYZACJI METODĄ PORÓWNAŃ

Wartości niematerialne i prawne, środki pieniężne w drodze, należności sporne i wątpliwe, rozrachunki publiczno-prawne, należności i zobowiązania z pracownikami oraz osobami nieprowadzącymi ksiąg rachunkowych – to tylko część pozycji, jakie należy inwentaryzować metodą porównania zapisów w księgach rachunkowych z dokumentacją.

W praktyce najwygodniej jest zaplanować inwentaryzację metodą porównania danych z ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami, i weryfikacji wartości tych składników, na ostatni kwartał roku obrotowego. Umożliwi to przede wszystkim zachowanie dużej zbieżności z danymi na koniec roku. Należy mieć również na uwadze, iż w wielu przypadkach te składniki, które zaplanowaliśmy inwentaryzować np. metodą potwierdzenia salda, w istocie jesteśmy zmuszeni inwentaryzować metodą weryfikacji. Tak jest na przykład w odniesieniu do należności, gdy kontrahenci milczą i nie odsyłają nam potwierdzeń salda. W szczególności warto na 31 grudnia zrobić wydruk stanów aktywów i pasywów inwentaryzowanych tą metodą, aby odnieść się w trakcie prac weryfikacyjnych dokładnie do tego stanu.

W drodze weryfikacji poprzez porównanie danych znajdujących się w księgach rachunkowych z danymi wynikającymi z innych dokumentów inwentaryzuje się w szczególności:

1. wartości niematerialne i prawne,
2. grunty oraz prawa zakwalifikowane do nieruchomości (np. trwałe zarząd, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu; prawa takie są inwentaryzowane tą metodą począwszy od 2009 r., wcześniej wymagany był spis z natury),
3. materiały w drodze i dostawy nefakturowane,
4. środki pieniężne w drodze,
5. należności sporne i wątpliwe,
6. rozrachunki publiczno-prawne,
7. należności i zobowiązania z pracownikami,
8. należności i zobowiązania z osobami nieprowadzącymi ksiąg rachunkowych,
9. zobowiązania wobec dostawców,
10. rozliczenia międzyokresowe czynne i bierne,
11. fundusze specjalne (np. ZFŚS, PFRON).

Metodą porównania zapisów w księgach rachunkowych z dokumentacją inwentaryzujemy wiele często różniących się od siebie pozycji aktywów i pasywów. Poniższa tabela zawiera zestawienie celów i metod stosowanych przy weryfikacji.

Zasady inwentaryzacji wybranych pozycji

Inwentaryzowana pozycja	Sposób przeprowadzenia prac
wartości niematerialne i prawne	weryfikacja stanu księgowego polega na sprawdzeniu prawidłowości udokumentowania poszczególnych tytułów praw majątkowych, sprawdzeniu wysokości i terminowości odpisów umorzeniowych, a zwłaszcza zgodności z okresami amortyzacji; wykorzystuje się tu protokoły przyjęcia i likwidacji wartości niematerialnych i prawnych;
środki trwałe	porównanie danych z księgowości z odpowiednimi dokumentami - OT, dokumentami będącymi podstawą naliczenia amortyzacji;
grunty oraz prawa zakwalifikowane do nieruchomości	porównanie danych z księgowości z odpowiednimi dokumentami (weryfikacja gruntów w Wydziale Geodezji, trwałe zarząd, wyciąg z ksiąg wieczystych, umowa o oddanie w użytkowanie wieczyste);
materiały (towary) w drodze i dostawy niefakturowane	należy sprawdzić, czy wykazane stany materiałów (towarów) w drodze wynikają z otrzymanych faktur niepotwierdzonych jeszcze dokumentami PZ; Należy zbadać realność dostaw niefakturowanych;
środki pieniężne w drodze	należy skonfrontować dane otrzymane od placówek w postaci raportów kasowych z wpłatami wykazanymi na wyciągach bankowych, środki pieniężne w drodze to bowiem wartość niewpłaconych jeszcze do banku kwot albo kwot przesuwanym między kasami jednostki;
należności sporne i wątpliwe	Sprawdzeniu podlegają wszystkie tytuły należności i roszczeń dochodzone z powództwa cywilnego oraz te, co do których kontrahenci zgłosili odmowę zapłaty. W stosunku do należności skierowanych na drogę postępowania sądowego należy uzyskać informację o etapie prowadzonych spraw sądowych od radcy prawnego czy innej osoby prowadzącej obsługę prawną firmy lub od komornika. Należy też sprawdzić, czy należność nie jest przedawniona;
rozrachunki publicznoprawne	– uzgodnienie wysokości dokonanych wpłat lub otrzymanych środków oraz szczegółowe wykazanie realności istniejących sald, – porównanie danych z ksiąg z deklaracjami (PIT, CIT, VAT, DRA, deklaracjami dotyczącymi podatku od nieruchomości itp. i innymi dokumentami, w zależności od tytułu należności czy zobowiązania);

należności i zobowiązania z pracownikami	sprawdzenie, czy saldo wynika z niewypłaconych list płac z ostatniego miesiąca i wynagrodzeń niepodjętych w terminie wypłaty, oraz stwierdzenie, czy nie zawiera kwot przedawnionych;
należności i zobowiązania z osobami nieprowadzącymi ksiąg rachunkowych	sprawdzenie faktur i dowodów zapłaty, ujęcie not odsetkowych, odpisów aktualizujących;
zobowiązania wobec dostawców	sprawdzenie faktur i dowodów zapłaty, ujęcie not odsetkowych; należy wykorzystać otrzymane od kontrahentów prośby o potwierdzenie salda;
rozliczenia międzyokresowe	sprawdzenie wielkości tych kosztów z ich dokumentacją;
fundusze specjalne	weryfikacja zmian ich stanu (zwiększenia, zmniejszenia) w minionym roku w świetle obowiązujących przepisów regulujących wysokość tych funduszy;
środki trwale w budowie	szczegółowe sprawdzenie zapisów na kontach analitycznych i uzgodnień wysokości nakładów;
roszczenie z tytułu niedoborów i szkód, rozliczenia nadwyżek i roszczenia sporne	sprawdzenie zasadności ich wykazania i prawidłowości wyceny.

W przypadku materiałów (towarów) w drodze i dostaw niefakturowanych inwentaryzację metodą weryfikacji należy przeprowadzić nie tylko na dzień bilansowy, ale także na dzień przeprowadzania inwentaryzacji, odpowiednio: materiałów i towarów. Wartości tych pozycji mogą bowiem wpłynąć na prawidłowość stanów towarów i materiałów.

Podstawa prawna:

art. 26 ustawy z 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U.2018.395 t.j.).

/Beata MALAJKA – Dyrektor CUW